

Н. І. Давиденко,
доцент
А. Земляной,
студент магістратури
факультету іноземних мов
Запорізький інститут економіки
та інформаційних технологій

БІНОМІНАЛИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ЇХ ВИДИ ТА ПЕРЕКЛАД

Давиденко Н. І., Земляной А. Біномінали англійської мови, їх види та переклад.

Стаття присвячена біноміалам — численному класу фразеологічних одиниць в англійській мові, та особливостям їх вживання. В роботі розглянуто лінгвістичний статус, фонетичне оформлення та оборотність і необоротність біноміалів. Проаналізовано лексико-семантичні зв'язки між компонентами досліджуваних одиниць, продуктивні способи їх прагматичної адаптації та перекладу українською мовою.

Ключові слова: адекватний переклад, біноміал, прагматична адаптація, стилістична забарвленість, фразеологізм, еквівалентний переклад.

Давиденко Н. И., Земляной А. Биномиалы английского языка, их виды и перевод.

Статья посвящена биномиалам — многочисленному классу фразеологических единиц в английском языке, и особенностям их употребления. В работе рассмотрены лингвистический статус, фонетическое оформление, обратимость и необратимость биномиалов. Проанализированы лексико-семантические связи между компонентами исследуемых единиц, продуктивные способы их прагматической адаптации и перевода на украинский язык.

Ключевые слова: адекватный перевод, биномиал, прагматическая адаптация, стиллистическая окраска, фразеологизм, эквивалентный перевод.

Davydenko N. I., Zemlyanoi A. Binomials in the English language, their types and translation.

The article is devoted to binomials — a large class of phraseological units in the English language, and some peculiarities of their usage. The paper considers linguistic status, phonetic design, reversibility and irreversibility of binomials. Lexical and semantic connections between the components of the units of analysis, some productive ways of their pragmatic adaptation and translation into Ukrainian are analyzed.

Key words: adequate translation, binomial, pragmatic adaptation, stylistic coloring, phraseological unit, equivalent translation.

Постановка проблеми. В наш час зростає увага до вивчення фразеологізмів, що зумовлено такими потребами, як вдосконалення перекладу текстів рідною мовою, так і навчання іноземним мовам. Біноміали є досить численним класом фразеологічних одиниць в англійській мові, які вживаються у всіх сферах спілкування, починаючи від офіційних документів та релігійних промов, закінчуючи побутовим мовленням. Міжкультурні контакти та сучасні тенденції глобалізації сприяють цьому процесу. Досліджувані одиниці — це досить поширений і численний клас мовних одиниць, який фіксуються вченими. Біноміали є давнім об'єктом вивчення філологічних, лінгвістичних та стилістичних досліджень, але вони часто або взагалі не виділяються в окремий клас і розглядаються в рамках інших понять (наприклад, ідіом, фразеологізмів, словосполучень, колокацій, цитацій, повторів, дублетів та ін.), або досліджуються в певних вузьких аспектах: семантичному, фонетичному, ритмічному, синтаксичному, стилістичному, функціональному.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Робіт, присвячених безпосередньо вивченню цього мовного феномена досить мало, на що вказує, наприклад, О. Хатцидакі [17, с. 65], або про що свідчить авторитетна бібліографія з фразеології А. П. Коуї [16, с. 129]. Термін «біноміал» у лінгвістиці започаткував Яков Малкіл на позначення «послідовності двох слів, які належать до одного класу і знаходяться на одному рівні синтаксичної ієрархії та часто поєднані за допомогою якогось лінгвістичного засобу» [19, с. 113]. Ним же була розроблена первинна класифікація біноміалів на оборотні (*reversible*) і необоротні (*irreversible*), стійкі (*formulaic*) і нестійкі (*unformulaic*). Цей термін у своїх роботах також використовували В. Бхатія, Д. Л. Болінджер, М. Густафсон, О. Хатцидакі. Вчені зазначають, що біноміали, як і в цілому фразеологізми, мають певну специфіку у перекладі, що пов'язана із їхнім високим прагматичним потенціалом, а також стилістичною та культурною маркованістю [15, с. 35]. У роботах вітчизняних лінгвістів цей термін взагалі дуже рідко зустрічається, хоча широко використовуються близькі «біноміалу» терміни: «бінарне поєднання» (наприклад, у Н. М. Ельянової) і «біном» (термінологія В. В. Бурлакової), під якими традиційно розуміються «два слова, які є семантично співвіднесеними і мають однаковий синтаксичний статус» [2, с. 10]. У роботі В. Бхатія біноміальні утворення визначаються як «два слова, що належать до однієї граматичної категорії, які мають семантичну схожість і з'єднані будь-яким лексичним засобом» [14, с. 83]. М. Густафсон дає розгорнуту семантичну класифікацію біноміалів,

виділяючи такі типи зв'язку між компонентами: семантична опозиція (*semantic opposition*), семантична однорідність (*semantic homoesemy*), семантична додатковість (*semantic complementation*), семантична причетність (*semantic hyponymy*) [17, с. 37].

С. Моллін у своїй книзі «The (Ir)reversibility of English Binomials» використовує визначення, дане Я. Малкілом. Однак замість «послідовності двох слів» авторка використовує словосполучення «послідовність лексем», загострюючи увагу на тому, що лексичні елементи біноміалів можуть складатися з більш ніж одного слова [20, с. 23]. Н. Норрік вводить термін «мультиноміали» для позначення стійких словосполучень, що містять більше двох лексичних елементів, крім цього, вчений вказує на існування біноміалів, компоненти яких не є однією частиною мови. Інший дослідник біноміалів,

Д. Хамдан, стверджує, що лише слова однієї і тієї ж частини мови можуть об'єднуватися у біноміал. У вітчизняній лінгвістиці подібні парні поєднання часто називають «бінарними поєднаннями», «парними словосполученнями», «парними словами», «біномами». І. Н. Молодцова відзначає, що вживання терміна «біноміал» видається кращим, оскільки, з одного боку, він вказує на наявність двох рівноправних членів, з іншого боку — означає їх взаємозв'язок і, нарешті, передбачає наявність з'єднувального службового елемента [11, с. 16].

Метою статті є визначення специфіки класу біноміалів в англійській мові, специфіки організації їх зовнішньої форми, та висвітлення шляхів прагматичної адаптації біноміалів при перекладі.

Виклад основного матеріалу. Як в англійській, так і в українській мовах, біноміальні словосполучення існували ще на перших етапах розвитку мови. Серед причин утворення біноміалів А. Є. Левицький зазначає «схильність людського мислення до об'єднання, зіставлення, а іноді і протиставлення думок про явища і предмети зовнішнього світу, безпосередньо або опосередковано пов'язаних один з одним» [10, с. 103]. Парні сполучення, наприклад, хліб-сіль, честь і хвала, рід-плем'я, клен-дерево з найдавніших часів використовуються для підсилення експресивності поняття [1, с. 215].

Наразі в англійській мові спостерігається більша кількість біноміалів, ніж в українській. Це може бути пояснено фонетичним, історичним та географічним факторами. Через поширеність англійської мови у світі фразеологічний фонд мови є досить багатим, але деякі біноміали вживаються лише в певних місцевостях. В англійській мові фонетичні фактори, такі як алітерація та рима, мають велике значення при утворенні біноміалів. У словосполученнях *take or*

break (вирішувати долю), *take or mend* (пан або пропав), фонетична подібність слугує з'єднувальним засобом (нарівні із семантичним), що поєднує окремі слова у сталий фразеологічний вираз. Якщо порівняти англійські біноміали з їх українськими еквівалентами, то видно, що в українській мові більше значення має семантичний зв'язок: *through thick and thin* — крізь вогонь і воду, *by hook or by crook* — правдами і не правдами, не миттям, то катанням, *fire and fury* — громи та блискавки.

Оскільки прагматичний вплив на рецептора повідомлення є одним із завдань комунікації, перекладачу необхідно зберегти цей вплив під час роботи над перекладом. Для оцінювання прагматичного впливу тексту важливими є поняття еквівалентності та адекватності перекладу. Еквівалентність — це «максимальна ідентичність всіх рівнів змісту текстів оригіналу та перекладу» [12, с. 253], в той час як адекватність — це «таке співвідношення вихідного та кінцевого тексту, при якому послідовно враховується мета перекладу» [12, с. 13]. Однією з причин, через яку переклад фразеологізмів складає перекладацьку проблему — це їх мультифункціональність. Такі одиниці поєднують щонайменше три аспекти: значення, синтаксичну форму та культурну специфіку.

М. Бейкер стверджує, що значна частина англійських ідіом, правильних за граматичною формою, може мати одночасно і буквально, й ідіоматичне значення. В деяких випадках обидва значення можуть бути присутніми одночасно. Наприклад, назва шампуню «*Head and shoulders*», в якій, з одного боку, є відсилання до призначення продукту, і яка, з іншого боку, є частиною англійського фразеологічного виразу «*head and shoulders above*» — «на голову вище, на порядок краще» [13, с. 66].

Литовський мовознавець Й. Паулаускас вказує на те, що фразеологізм в багатьох випадках може бути замінений словом (наприклад, *by leaps and bounds* — *very quickly* — стрімко), проте синтаксична форма фразеологізму дозволяє мовцю виразити своє ставлення до обговорюваного предмету, та виконати стилістичну функцію [21, с. 42]. Фразеологізм завжди є стилістично забарвленим, на відміну від слова. Однією з умов адекватного перекладу є збереження оригінального стилю.

М. Бейкер пов'язує культурну специфічність із прийнятими у суспільстві моделями поведінки, сталими мовленнєвими формулами, зверненням до специфічних об'єктів, власних імен (*John Doe and Richard Roe* — позивач та підсудний) тощо [13, с. 69].

Отже, особливість перекладу фразеологізмів полягає у їх стилістичній маркованості, культурній специфічності — наявності у

мові оригіналу реалій, відсутніх у мові перекладу, або відмінності конотацій у мові перекладу, а також, в деяких контекстах, у грі слів — поєднанні у фразеологізмі буквального та переносного значення. Зрозуміло, що еквівалентний за змістом текст не завжди буде прагматично адекватний. Для компенсації цієї втрати застосовується прагматична адаптація. Існує чотири види прагматичної адаптації.

Метою адаптації першого виду є правильне розуміння адресатом повідомлення тоді, коли в нього відсутні необхідні для цього фонові знання. При цьому перекладач орієнтується на усередненого адресата. Цей вид адаптації полягає у внесенні уточнень при перекладі культурно-побутових та географічних реалій, назв організацій, компаній, періодичних видань тощо. Таким чином, наприклад, пояснюються незнайомі українцям реалії: «*they are all united by the American dream and the Stars and Stripes*» — «їх об'єднує єдина американська мрія і єдиний прапор»; «*park-and-ride facilities*» — «місця стоянки і проїзду від них громадським транспортом».

Другий вид прагматичної адаптації застосовується для передачі емоцій, тобто створення впливу, рівноцінного тексту оригіналу. Назви деяких подій, ситуацій, об'єктів викликають у носіїв мови певні асоціації, відсутні у рецепторів тексту перекладу. І навпаки, деякі лексичні одиниці, при перекладі викликають небажані асоціації. Пишномовні або занадто емоційні вирази, неприйнятні для іншої культури, замінюються на більш нейтральні. Англомовним науковим текстам притаманне використання розмовної та образної лексики, що не є допустимим в українській традиції. Наприклад: «*a properly written script is not to be gotten for love nor money*» — «за цілковитої відсутності грамотно написаних сценаріїв», «*George and Harris and Montmorency are not Poetic ideals, but things of flesh and blood*» — «Джордж, Гарріс і Монтморенсі — не ідеальні витвори поетичної фантазії, а істоти цілком матеріальні» — бачимо, що англійський фразеологізм замінюється на більш нейтральний український вираз.

Метою третього виду прагматичної адаптації є створення рівноцінного впливу на конкретну особу, яка сприймає текст перекладу в конкретній ситуації. Текст перекладу може значно відрізнитися від тексту оригіналу. Такий вид адаптації може полягати у перекладі сенсу повідомлення, що лише мається на увазі, але не виражений експліцитно, або у використанні при перекладі засобів комунікації, що відрізняються від оригіналу, наприклад, при розмові з дитиною, використання зрозумілої для неї мови та образів.

Четвертий вид прагматичної адаптації полягає у вирішенні «екстра-перекладацького надзавдання». Такий вид адаптації застосовується рідко. Існують три його підвиди: філологічний переклад — буквальный переклад із порушенням норм мови перекладу. Він застосовується для вивчення та порівняння формальних ознак мов, а також для перекладу художньої літератури, коли перекладач не володіє мовою оригіналу; приблизний переклад — передача вибіркової або узагальненої інформації, що цікавить рецептора; модернізація тексту оригіналу при перекладі, яка полягає у зміні імен, перенесенні дії в іншу країну або епоху, використанні лексики, характерної для іншого часу [7, с. 137–146].

По своїй структурі всі біноміали підрозділяються на оборотні та необоротні. Біноміали — це зазвичай сталі словосполучення з чітко фіксованим порядком складових елементів. Наприклад, ми говоримо *sick and tired* — ситий по саме горло, але ніколи *tired and sick*. В Україні зустрічаємо дорогих гостей хлібом і сіллю, а не сіллю і хлібом.

Більше половини всіх біноміалів є необоротними, тобто мають строго фіксований (незмінний) порядок слів в будь-якому контексті. Наприклад: *little or nothing* — навряд чи, *alive and kicking* — живий і здоровий, *dots and dashes* — точки і тире.

І тільки невелика кількість оборотні, тобто відносно фіксовані і допускають інверсію, наприклад, з метою емпізи першого компонента: *off and on* — *on and off* — час від часу, *ham and eggs* — *eggs and ham* — яєчня з шинкою, *body and soul* — *soul and body* — душею і тілом, повністю, цілком. Слід зазначити, що при втраті фразеологічності, деякі біноміали розпадаються на окремі складові і можуть вживатися у зворотній послідовності як звичайні члени речення без специфічного семантичного навантаження.

Проведений аналіз фонетичного оформлення біноміалів показав, що існують біноміали, згруповані на основі асонансу (співзвуччя голосних): *again and again* — знову і знову, *elbow to elbow* — пліч-о-пліч, *on and off* — час від часу, *on and on* — все далі і далі, *out and out* — безсумнівно, *over and over* — знову і знову; також такі, які створені на основі алітерації (співзвуччя приголосних) з домінуючим повтором початкових [s], [b] та [p]: *bag and baggage* — цілком, *bed and breakfast* — «номер плюс сніданок», *birds and bees* — залицяння, *cash and carry* — продаж за готівку без доставки додому, *do or die* — роби або помри, *part and parcel* — невід'ємна частина, *prim and proper* — манірний, *slip and slide* — ковзати, *spick and span* — охайний, *step by step* — крок за кроком, *sweet and sour* — кисло-солодкий, *thick and thin* — вогонь і вода, *time and tide* — час не терпить очікувань, *toss and turn* — ворочатися; та римовані:

doom and gloom — кінець світу, *fair and square* — чесно і справедливо, *high and dry* — покинутий в біді, *hustle and bustle* — метушня, *out and about* — у досить хорошій формі.

Досить часто зустрічаються біноміали, згруповані на основі звукової моделі, вони мають близьке звучання або римуються: *wine and dine* — пригощати, годувати, поїти; *part and parcel* — невід'ємна частина чого-небудь; *prim and proper* — манірний, манірний; *rant and rave* — рвати і метати, влаштовувати гучні сцени; *rough and ready* — на швидку руку, поспішний, різкий; *rack and ruin* — повне розорення; *born and bred* — народжений та вирощений у певному місті; *tried and true* — перевірений, випробуваний; *feast or famine* — то густо, то пусто; *life and limb* — життя і здоров'я. Бачимо, що сполучним елементом може бути і граматичний аспект, і редуплікація.

Інші біноміали не мають додаткової фонетичної оформленості, крім ритму, заданого самою структурою біноміального утворення. Іншими словами, особливе фонетичне оформлення притаманне певній кількості англійських біноміальних утворень, що дозволяє вважати цей фактор одним з важливих відмінних ознак даних одиниць мови. Слід зазначити, що для германських мов взагалі, а для англійської зокрема, типово прагнення до співзвуччя. Словосполучення, яке є біноміалом, складається із слів, що мають щось спільне між собою.

Слова — складові біноміалів в англійській мові, можуть бути синонімами або антонімами. Існують біноміали, що складаються з неточних синонімів: *peace and quiet* — тиша і спокій; *first and foremost* — в першу чергу, насамперед; *pick and choose* — бути розбірливим, вибагливим; *rest and recreation* — відпочинок і розваги; *leaps and bounds* — дуже швидко, стрімголов, стрімко, не по днях, а по годинах; *null and void* — втратив законну силу, недійсний; *heart and soul* — всіма фібрами душі, беззавітно; *cease and desist* — припинити дію! (команда); *plain and simple* — просто і ясно; *clean and tidy* — чистота і порядок.

Ще одна група — це біноміали, що складаються з антонімів: *east to west* — в одному напрямку; *rank and file* — рядові представники (професії), рядові члени організації; *cops and robbers* — козаки-розбійники (гра), фільм з вбивствами і погонями; *days and nights* — цілодобово, безперервно; *win or lose* — пан або пропав; *hill and dale* — гори і долини; *give and take* — компроміс, обмін люб'язностями, думками, жартами; *high and low* — скрізь і всюди, всі верстви суспільства; *tom and pop* — сімейний; *life or death* — питання життя і смерті, вирішальне питання.

Також відомі біноміали, що складаються з службових слів (*grammar* або *grammatical words*): *up and down* — злетити і падіння, всюди; *here and there* — місцями; *down and out* — розорений, жебрак, у безпорадному стані; *back and forth* — туди і назад, вперед і назад; *out and about* — в хорошій формі, видужати після хвороби; *to and from* — вгору і вниз, туди і сюди; *on and off* — час від часу, іноді, від випадку до випадку; *in and out* — туди і сюди, назад і вперед, з перемінним успіхом; *all in all* — в кінцевому рахунку, в цілому в результаті; *by and by* — незабаром.

Наступною групою є біноміали, в яких слова зв'язані не сполучником *and*, а іншими сполучниками (або взагалі нічим не зв'язані): *back to front* — шкереберть, задом наперед; *take it or leave it* — або так, або ні; на ваш погляд; як вам завгодно; *slowly but surely* — повільно, але вірно; тихіше їдеш далі будеш; *all or nothing* — пан або пропав, все або нічого; *sink or swim* — була не була, будь що буде; *sooner or later* — зрештою, рано чи пізно; *more or less* — більш-менш, приблизно, в тій чи іншій мірі; *floor to ceiling* — від підлоги до стелі; *tit for tat* — зуб за зуб, око за око, послуга за послугу; *never ever* — ніколи, ні в життя; *willy nilly* — волею-неволею, мимоволі; *helter skelter* — недбалість, легковажність, метушня.

Останню групу складають біноміали з повторюваними словами: *again and again* — неодноразово, знову і знову, повторно; *little by little* — мало-помалу, потроху, поступово; *Horror of horrors!* — Тихий жах!; *wall to wall* — покриває всю підлогу; *measure for measure* — око за око, зуб за зуб; *bit by bit* — крок за кроком, поступово, потихеньку, повільно; *day in, day out* — день у день, монотонно; *time after time* — повторно, не раз, постійно; *live and let live* — сам живи і іншим не заважай; *neck and neck* — голова в голову, майже врівень.

З'ясовано, що це не завжди слова, які складають біноміал, належать до однієї частини мови. Трапляються випадки, коли біноміал складається зі слів, які належать до різних частин мови. В цілому, біноміали можуть функціонувати як еквіваленти дієслова, іменника, прикметника, прислівника та навіть вигуку, тобто в залежності від того, з яких частин мови складається біноміал. Крім того, формальна структура біноміалів «слово + слово» може варіюватись.

З'ясовано, що найбільш поширений тип біноміальних утворень — це поєднання двох іменників: *doom and gloom* — почуття песимізму, зневіри; *odds and ends* — залишки; обрізки; обривки; *heaven and hell* — рай та пекло; *vim and vigor* — напористо і енергійно.

Наступними по численності є біноміали, які складаються з двох прикметників: *black and white* — написаний від руки або надрукований

текст, чорно-біле зображення; *bright and early* — рано, завчасно; *far and near* — всюди, уздовж і поперек; *safe and sound* — в повному здоров'ї, цілий і неушкоджений.

Не менш поширеними є біноміальні утворення, які являються собою поєднання двох дієслів: *cash and carry* — плати і забирай; *forgive and forget* — пробачити і забути; *put up or shut up* — виправдовуватися або мовчати.

Ще одним типом біноміалів є поєднання двох прислівників: *down and out* — розорений, бідняк, жебрак, голодуючий; *here and there* — і тут і там; *now or never* — зараз або ніколи.

Передостання група біноміальних утворень, це біноміали які створено поєднанням двох службових слів: *by and by* — мало-помалу, один за іншим, безперервно, негайно, негайно ж, незабаром; *on and on* — не зупиняючись, все далі і далі; *on and off* — час від часу, іноді.

Останньою є група біноміалів, які складаються з різних частин мови. Таких біноміальних утворень надзвичайно мало і зустрічаються вони рідко: *time and again* — знову і знову, багато разів поспіль; *up and running* — в стані готовності до роботи; *up and coming* — бути успішним в майбутньому.

Встановлено, що незважаючи на нездатність біноміалів до трансформації, в цілому пласті біноміальних утворень простежується розвиток багатозначності. Таким чином, за даними спеціалізованих англomовних словників можна виявити біноміали-неологізми і сленгові біноміальні словосполучення, доприкладу, *ins and outs* в «Словнику нових слів і значень в англійській мові» визначається як «почергова зміна у владі однієї партії іншою». Зафіксовано семантичний розвиток біноміалу *chips and salsa* (смажена картопля і соус): за матеріалами газети «*Independent*» 1989–1999 рр. цей вираз є синонімічним словосполученню «*hardware and software*» — тобто це комп'ютерний термін, єдиний і дуже віддалений зв'язок якого з кулінарною стравою «смажена картопля під гострим соусом», полягає в дотепному обігранні різних значень першого значущого компонента виразу: *chips* — в Британії це не тільки хрустка картопля, але і комп'ютерний чіп. В даному випадку маємо справу з переносним значенням і додатковими асоціаціями.

Особливо багатий біноміальними виразами римований сленг, наприклад, лондонський кокні. Такі біноміали мають аналоги в нейтральній лексиці. Наприклад, *oak and ash* в сучасному британському римованому сленгу має значення «готівкові гроші», але цей вираз є також частиною і нейтральної лексики. Існують навіть новоутворення: *shake and shiver* (*river* — річка), *tum and dad* (*mad* — божевільний), *whiskey*

and soda (*Voda* — мобільний телефон). Характерною особливістю є і той факт, що значення вихідних нейтральних біноміальних утворень мають тенденцію виступати в якості додаткових конотацій до значень новоутворених одиниць біноміалів, які римується: наприклад, *sorry and sad* (засмучений) в значенні «*bad*» (поганий) отримує посилену негативну оцінку; *hit or miss* (навання, пальцем в небо) в значенні «*kiss*» (поцілунок) стає кумедним описом поцілунку; *now or never* (зараз або ніколи) в значенні «*clever*» (розумний) стає характеристикою не тільки розумної, але і дуже рішучої людини. У таких випадках специфіка визначається тим, що інколи знаменні компоненти римованих біноміалів не виражені тією ж частиною мови, що і ціле утворення. Якщо в римованому сленгу зустрічаються біноміали з різним порядком дотримування компонентів, то вони мають абсолютно різні значення. Вибирається фраза з двох слів, друге з них римується з тим, що насправді мається на увазі, але воно не вимовляється або ж безпосередньо використовується перша частина словосполучення, яка також буде римуватися зі словом в потрібному значенні. Наприклад: *fife and drum* (*bum* — бомж), *drum and fife* (*knife* — ніж).

Визначено два основні шляхи перекладу стійких словосполучень: фразеологічний та нефразеологічний [3, с. 180]. Фразеологічний спосіб — це переклад за допомогою еквівалента, або аналога. Найкращим способом перекладу фразеології є використання відповідного фразеологізму в мові перекладу, оскільки це гарантує не лише передачу змісту, а й відтворення образності та експресивності виразу мови оригіналу. Кількість повних еквівалентів порівняно невелика, оскільки носії англійської та української мов мають різний світогляд та культуру. З цієї об'єктивної причини при перекладі досить часто використовують часткові еквіваленти. Значення фразеологізмів передається за допомогою виразу, схожого за структурою і лексичним набором [3, с. 184].

Р. П. Зорівчак виділяє повні і часткові фразеологічні еквіваленти. Під повною фразеологічною еквівалентністю дослідниця розуміє «рівнозначну образність, структурно-граматичну будову, збіг предметно-логічного, експресивно-емоційного і функціонально-стилістичного змісту фразеологічних одиниць зіставлених мов» [5, с. 47]. Частковий еквівалент — фразеологізм, який не є повним відповідником іншому фразеологізму в іншій мові, бо має незначні відмінності у лексичній або у граматичній формі, що не перешкоджає передачі суті фразеологізму. «При частковій еквівалентності залежно від того, яким складником

часткові фразеологічні еквіваленти відрізняються, вони бувають різноструктурні, різнообразні, різностильові, різноекспресивні, і чим більше ознак у них розходяться, тим нижчий коефіцієнт еквівалентності» [5, с. 63].

Для здійснення адекватного перекладу суттєвим є розподіл біноміалів на дві групи: біноміали, що мають еквіваленти в мові перекладу і безеквівалентні. «Безеквівалентною вважається фразеологічна одиниця, в основі якої лежить етноспецифічний інформаційний комплекс. Крім того, до безеквівалентних зараховуємо такі фразеологічні одиниці, значення яких в іншій мові передається (з тим чи іншим ступенем наближення) лексемою чи вільним словосполученням, реченням» [4, с. 46].

Якщо відповідник у мові перекладу має інші конотації, то переклад фразеологічної одиниці здійснюється за допомогою аналогу. Число одиниць, які мають однаковий зміст та образ, є невеликим. Тому задача перекладача полягає у пошуку українського фразеологізму, що є аналогічним за змістом, але відрізняється за образом [8, с. 18].

Серед нефразеологічних прийомів перекладу розповсюдженими є лексичний переклад, калькування (дослівний переклад) та описовий переклад (експлікація).

Лексичний переклад має місце тоді, коли фразеологічна одиниця мови оригіналу замінюється на слово у мові перекладу. Такий переклад може бути адекватним, але в результаті маємо втрату стилістичного та емоційного забарвлення, національної специфіки, конотацій, тощо [3, с. 193]: *free and easy* — легко, невимушено; *heart to heart* — відверто, інтимно; *wine and dine* — пригощати, годувати, поїти; *mom and pop* — сімейний (наприклад: сімейне підприємство); *give and take* — компроміс, обмін люб'язностями, думками, жартами, поступки.

Калькування або дослівний переклад застосовується в тих випадках, коли фразеологічними засобами неможливо передати цілісність семантико-стилістичного та експресивно-емоційного значення [3, с. 194]. Калькування не відноситься до фразеологічного способу перекладу, оскільки, використовуючи калькування, перекладач не шукає готові фразеологічні одиниці, наявні у мові перекладу, а створює новий зворот, що є чужим, але зрозумілим для мови реципієнта. Хоча калькування свідчить про не досить високий рівень перекладу, Р. П. Зорівчак зауважує, що даний прийом є досить вагомим, тому що зберігає всю національну специфіку фразеологізму, ілюструючи спосіб мислення іншого етносу, адже читач повинен постійно відчувати, що він читає іншомовний твір, в якому присутня специфіка іншої культури, реалії

іншого життя [6, с. 82]: *pots and pans* — горщики і каструлі; *short and fat* — невисокий і товстий; *plain and simple* — просто і ясно; *clean and tidy* — чистота і порядок; *rest and recreation* — відпочинок і розваги.

Описовий переклад або експлікація є тлумаченням та поясненням значення фразеологічної одиниці [3, с. 196]. В. Н. Комісаров під експлікацією має на увазі «лексико-граматичну трансформацію, при якій лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, яке дає пояснення або визначення даної одиниці» [8, с. 117]. При цьому відбувається остаточна втрата образності та стилістичного забарвлення, тому такий засіб перекладу застосовується лише тоді, коли жоден інший не є можливим: *birds and bees* — пояснення дитині питань статевих відносин; *huffing and puffing* — порожні погрози і осуду; *grin and bear* — робити вигляд, що все добре, коли насправді все погано; *cut and dried* — в готовому вигляді (закінчений до кінця); *out and about* — вийти прогулятися після хвороби (нормально брати участь у діяльності після хвороби).

Фразеологічний переклад використовується рідше, зауважимо, що спосіб підбору еквівалента (повного або часткового) — *again and again* — знову і знову; *all or nothing* — все або нічого; *back and for* — назад і вперед (туди — сюди); *alive and well* — живий і здоровий; *nearest and dearest* — близькі та рідні, є більш поширеним ніж підбір аналогу: *feast or famine* — пан чи пропав; *sink or swim* — була не була; *hide and seek* — схованки; *been and gone* — було та загуло; *wait and see* — поживемо-побачимо.

Висновки. Біноміальні утворення — це експресивні сурядні словосполучення, нерідко римовані, компоненти яких найчастіше з'єднані сполучниками або прийменниками. Багатьом англійським біноміальним утворенням притаманне особливе фонетичне оформлення, яке є однією з важливих відмінних ознак даних одиниць. Яскраво виражений лексико-семантичний зв'язок між компонентами біноміальних утворень також є характерною ознакою досліджуваних одиниць.

Відповідно до класифікації по приналежності компонентів до певної частини мови з'ясовано, що найбільш поширений тип біноміальних утворень — це поєднання двох іменників. Класифікація біноміалів на підставі аналізу з'єднувального елемента показала, що найчисленніші є біноміали, які з'єднані сполучником *and*.

З'ясовано, що найбільш уживаний спосіб перекладу біноміалів — це такий варіант нефразеологічного перекладу, як експлікація (описовий переклад) менш чисельні переклади, зроблені фразеологічним способом (підбір еквівалента, вживання аналога).

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні біноміалів у різних типах текстів за сферами спрямування, а також у складанні детального словника біноміалів із зазначенням конкретної сфери застосування.

Список використаної літератури

1. Артамонова М. В. Дефиниции устойчивых сочинительных биномов в древнерусском тексте // Ярославский педагогический вестник № 1. Ярославль: 2012. С. 214–217.
2. Бурлакова В. В. Основы структуры словосочетания в современном английском языке. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1975. 127 с.
3. Влахов С. И., Флорин С. П. Непереводимое в переводе. Москва: Международные отношения, 1980. 342 с.
4. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
5. Зорівчак Р. П. До методології вивчення фразеологічних одиниць у контрастивних дослідженнях. Нариси з контрастивної лінгвістики. Київ: Наукова думка, 1979. 236 с.
6. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою). Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1989. 216 с.
7. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. Москва: Р. Валент, 2011. 410 с.
8. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва: Высшая школа, 1990. 253 с.
9. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. Москва: Феникс, 1996. 344 с.
10. Левицький А. Е. Зіставлення функціональних особливостей систем номінативних одиниць англійської й української мов // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка № 8. Житомир: 2001. С. 101–105.
11. Молодцова И. Н. Английские биномиалы: статус, сущность, функции. Белгород: Белгородский гос. ун-т., 2002. 170 с.
12. Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь. Москва: Флинта: Наука, 2003. 320 с.

13. Baker M. In Other Words. London: Routledge, 1992. 317 p.
14. Bhatia V. Cognitive structuring in legislative provisions // Language and law: Ed. J. Gibbons № 3. London: 1994. P. 78–90.
15. Bolinger D. L. Binomials and pitch accent // Lingua № 11. Amsterdam: 1962. P. 33–44.
16. Cowie A. P., Mackin R., McCaig I. R. Oxford Dictionary of Current Idiomatic English. Oxford: Oxford University Press, 1984. 396 p.
17. Gustafsson M. Binomial expressions in present day English. Turku: Turn Yliopisto, 1975. 123 p.
18. Hatzidaki O. Part and Parcel: A Linguistic Analysis of Binomials and Its Application to the Internal Characterisation of Corpora. Birmingham: The University of Birmingham, 1999. 192 p.
19. Malkiel Y. Studies in irreversible binomials // Lingua № 8. Amsterdam: 1959. P. 113–160.
20. Mollin S. The (Ir)reversibility of English Binomials. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2014. 264 p.
21. Paulauskas J. Frazeologijos žodynas. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2001. 886 p.